

Mededelingen van de
Antwerpse Mycologische Kring

verschijnt driemaandelijks
15 juni 1990

90.3

Editoriaal

F. Dielen

Na een zachte winter zijn we weer met volgeladen batterijen en boordevol verwachtingen aan een nieuw mycologisch jaar begonnen. Onze excursieplanners hebben ons zoals altijd een degelijk programma voorgeschoteld waarvan we de eerste excursies reeds hebben afgewerkt.

Mycologisch was het tot hiertoe zeker niet slecht. Het verlengde weekend in de Limburgse kalkstreek was weer bijzonder interessant ook al werden we op Nederlands grondgebied naar de hospaden verwezen. Het terugvinden van *Pachyella violaceanigra* maakte dit echter weer goed.

De droogte die optrad tijdens de eerste helft van mei deed ons bedenkelijk opzien naar de 13de nationale lentetentoonstelling dit jaar ingericht in de Rijksuniversiteit te Gent ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Oost-Vlaamse Werkgroep voor Mycologie. Maar hoe wonder toch werd nog een zeer interessante tentoonstelling opgezet en werden er enkele zeer opvallende vondsten aangebracht.

De Antwerpse Mycologische Kring wil bij deze gelegenheid de Oost-Vlaamse Werkgroep voor Mycologie, onder de dynamische leiding van Prof. Dr. P. Van der Veken, hartelijk geluk wensen.

Inhoud

90.3.50	De oranje-rode hertezwam in het "Sterrebus" te Stevoort.	<i>E. Vandeven</i>
90.3.53	<i>Psathyrella niveobadia</i> gevonden te Zolder (Limburg).	<i>L. Lenaerts</i>
90.3.60	Voorkomen, verspreiding en ecologie van <i>Scleroderma cepa</i> in Vlaanderen.	<i>K. Van de Put</i>
90.3.67	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>K. Van de Put</i>
90.3.69	Agenda.	

AMK Mededelingen is een nieuwsbrief van de Antwerpse Mycologische Kring vzw, en verschijnt driemaandelijks, telkens voor de aanvang van ieder seizoen.

Redactieraad: A. de Haan, F. Dielen, J. Schavey en J. Van Yper

Hoofdredacteur en verantwoordelijk uitgever: J. Van Yper, Gounodstraat 2A bus 26, 2018 Antwerpen.

Mettelijk depot: BD 36771

De orangerode hertezwam in het "Sterrebos" te Stevoort

E. Vandeven

Tijdens een excursie van de Antwerpse Mycologische Kring in het "Sterrebos" te Stevoort op 1 oktober 1989 werd een oranje paddestoeltje gevonden. Het bleek een hertezwam te zijn. Er werd gedacht aan *Pluteus aurantiorugosus*. Het paddestoeltje werd mij enkele dagen later bezorgd door J. Schavey.

Beschrijving van de gevonden hertezwam

Datum en vindplaats: 1 oktober 1989 in het "Sterrebos" te Stevoort, groot Hasselt. Op een stronk tegen een uitgedroogde vijver (houtsoort onbekend). Herbarium E. Vandeven 2314

Macroscopische kenmerken (fig. 1):

Hoed: diameter 17 mm, ongeveer klokvormig, maar asymmetrisch. Hoogte van de klok: 9 mm. Het hoedoppervlak met onduidelijke richels. De hoedrand is lichtjes gestreept. Het centrum is oranje (Methuen 6A8) naar de rand toe bleker, geeloranje (Methuen tussen 4A8 en 5A8). Volgens J. Schavey was de kleur oorspronkelijk heviger.

De plaatjes zijn 4 mm hoog en vrij. Lichtbruin (Methuen 5B4), de rand is iets lichter. Er zijn ongeveer evenveel tussenplaatjes als echte lamellen. Het dunne vlees is nagenoeg wit.

De steel is gekromd en 19 mm lang en heeft een diameter van 1,5 mm. Het oppervlak is vezelig licht vuilgeel. Het vlees heeft ongeveer dezelfde kleur als het steeloppervlak.

Geen geur waargenomen.

Microscopische kenmerken:

De *hoedhuid* (fig. 2, x 800) bestaat uit breed knotsvormige en peervormige cellen met een lichtgele inhoud.

De *basidiën* (fig. 3, x 1800) zijn viersporig. Tweesporige basidiën komen ook voor maar veel minder. Ze kunnen kleine ronde inclusies bevatten.

De *sporen* (fig. 4, x 1800) zijn overwegend elliptisch, enkele sporen nagenoeg rond. 5,2-6,2-7,2 x 4,0-4,7-5,4 μm , verhouding gemiddelde lengte/breedte: 1,3 (berekeningen op 35 sporen). De apiculus kan goed waargenomen worden.

De *pleurocystiden* (fig. 5, x 800) zijn obovoid tot utriform en van sterk uiteenlopende grootte.

De *cheilocystiden* (fig. 6, x 800) zijn elliptisch, obovoid tot knotsvormig en van uiteenlopende grootte. De grootste cheilocystiden zijn kleiner dan de grootste pleurocystiden.

Door de hoedhuid wordt het paddestoeltje ingedeeld in de sectie *Celluloderma*, subsectie *Eucellulodermini* volgens Vellinga & Schreurs. De oranje hoed leidt naar *Pluteus aurantiorugosus* (Trog.) Sacc., Orangerode hertezwam.

Pluteus aurantiorugosus (Trog) Sacc.

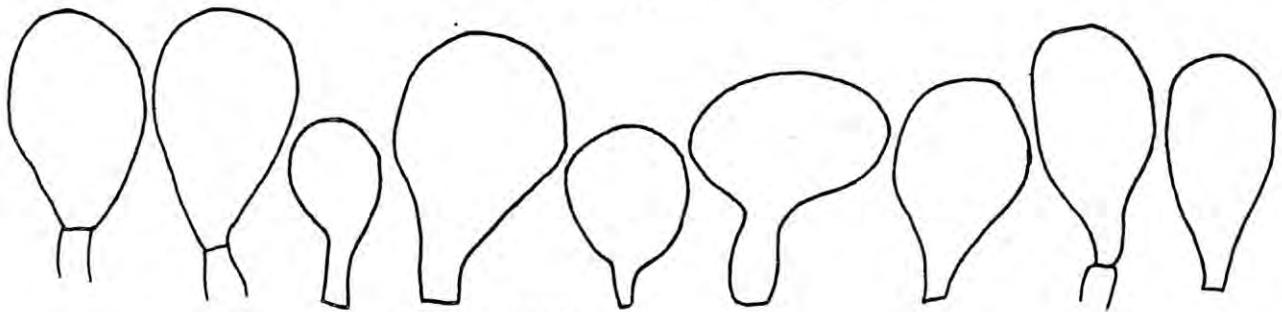
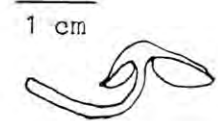
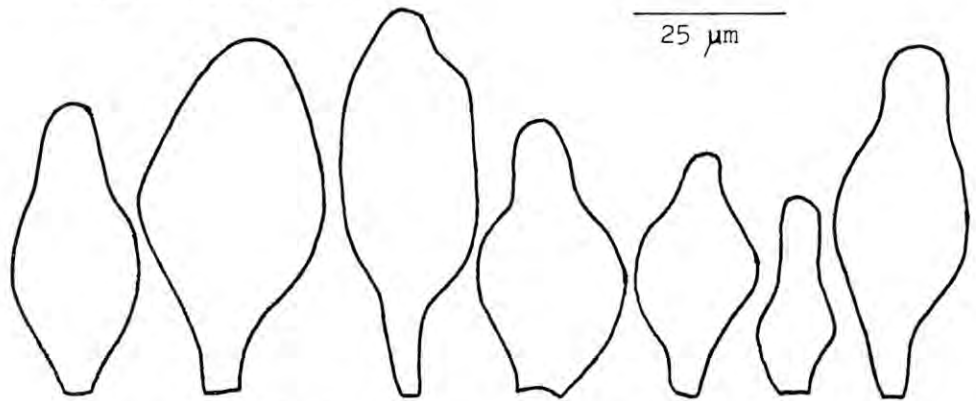

fig. 2 hoedhuid

1 cm
doorsnede van
vruchtlichaam
fig. 1

25 μ m

fig. 5 pleurocystiden

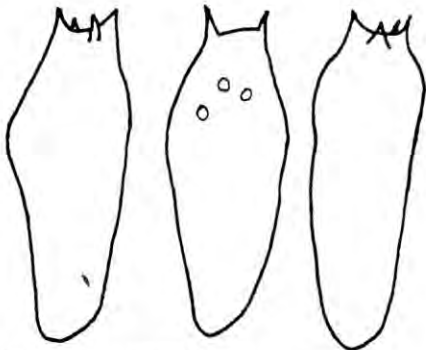

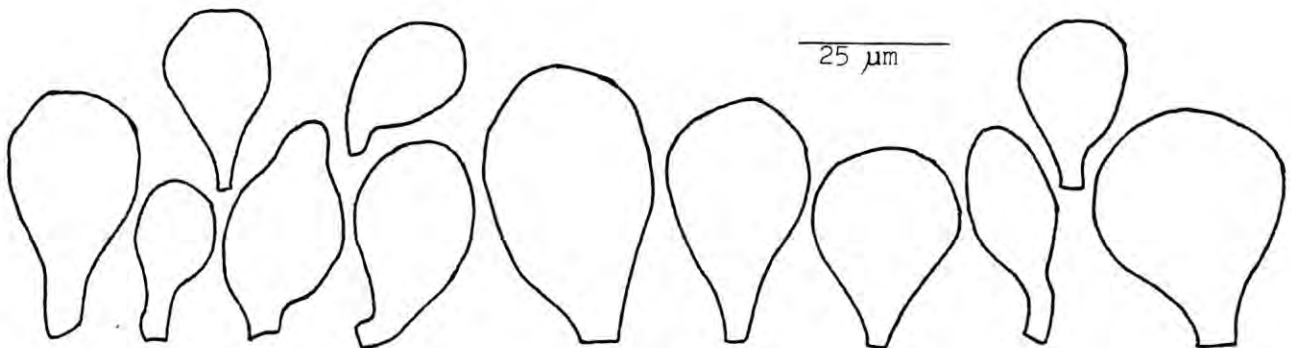
fig. 3 basidiën

10 μ m

fig. 4

5,2-6,2-7,2 x 4,0-4,7-5,4 μ m
sporen

25 μ m

fig. 6 cheilocystiden

Figuren

1 = doorsnede van vruchtlichaam, 2 = hoedhuid, 3 = basidiën, 4 = sporen 5,2-6,2-7,2 x 4,0-4,7-5,4 μ m, 5 = pleurocystiden, 6 = cheilocystiden

Stevooort "Sterrebos" 01.10.89, herbarium E, Vandeven, Haren Brussel, 2314.

AMK Mededelingen

Bemerkingen

Deze soort komt niet voor in de eerste uitgave van de "Aantekenlijst". In de tweede uitgave werd ze opgenomen nadat een vondst van deze hertezwam doorgegeven werd door A. de Haan. In de Standaardlijst van Nederlandse macrofungi wordt de soort als zeer zeldzaam vermeld.

Volgens Pearson, Orton en Moser is deze soort forser. Voor de hoed vermelden zij een diameter van 2 tot 6 cm en voor de steel een diameter van 4 tot 10 mm.

Deze hertezwam wordt afgebeeld in het werk van J. Lange onder de naam *Pluteus coccineus*. In de Elseviers paddestoelengids van M. Lange is de afbeelding overgenomen onder de naam *Pluteus aurantiorugosus*.

Deze soort werd door Massee in 1893 beschreven als een variëteit *coccineus* van *Pluteus leoninus*. De houdhuid van *Pluteus leoninus* bestaat uit cilindrische tot spoelvormige cellen en behoort dus tot de subsectie der *Hispidodermini*.

Synoniem: *Pluteus coccineus* (Mass.)J. Lange en *Pluteus caloceps* Atk.

Bibliografie

- Kühner R, & Romagnesi H, (1974) *Flore Analytique des Champignons supérieurs*, Paris
- Lange J, (1937) *Flora agaricina danica* 2, Kopenhagen
- Lange M, (1974) *Elseviers paddestoelengids*, Amsterdam-Brussel
- Körnerup A, & Wanscher J, (1978) *Methuen Handbook of Colour*, London
- Moser M, (1978) *Die Röhrlinge und Blätterpilze*, Stuttgart
- Orton P, (1960) *New Check List of British Agarics and Boleti*, Part III Notes on Genera and Species in the List, *Trans, Brit. Myc. Soc.*, Vol. 43 part 2, p. 343-367
- Pearson A, (1952) *New Records and observations V*, *Trans, Brit. Myc. Soc.*, Vol. XXXV part 2, p. 109
- Vellinga E, & Schreurs J, (1985) *Notulae ad floram Neerlandicam VIII Pluteus Fr.* in *W.Europe*, *Persoonia* Vol. 12, p. 337-373

Psathyrella niveobadia (Romagn.) Mos.
gevonden te Zolder (Limburg)
L. Lenaerts

1. Inleiding

Tijdens een wandeling op 11 oktober 1988 vond ik in de Kasteeldreef van Vogelsanck (Zolder) dichtbij de Witte Barrier (IFBL/D6.36.21) meerdere exemplaren van een franjehoed die opviel door zijn bruine hoed en door een witte ring van velumresten aan de hoedrand. Het bleek een zeldzame soort te zijn met een complexe microscopie.

2. Beschrijving

Macroscopische beschrijving

Groeiplaats: De paddestoel groeide in het gras langs de dreef die er afgeboord wordt door een rij (jonge) Beuken (*Fagus silvatica* L.). De dreef ligt in een smal gemengd bos met Zomereik (*Quercus robur* L.), Amerikaanse eik (*Quercus rubra* L.), Lijsterbes (*Sorbus aucuparia* L.) en Europese lork (*Larix decidua* Mill.). Bramen zijn aanwezig in de onmiddellijke omgeving.

Groeiwijze: Meerdere exemplaren, afzonderlijk groeiend.

Hoed: Conisch tot parabool, nogal vlezig, later uitspreidend tot bijna vlak. Diameter van de ingezamelde exemplaren 2,5-3,5 cm. Kan iets groter worden of iets kleiner blijven. De hoedrand is niet gestreept. De hoed is prachtig donker sepiabruin, hygrofaan, verblekend tot vaalbruin-crème bij het opdrogen.

Hoedhuid: Macroscopisch glad.

Velum: Vormt een zeer duidelijke, witte, ringvormige zone aan de hoedrand, fel contrasterend met het sepiabruin van de hoed. De ringvormige zone blijft lang aanwezig.

Lamellen: Dicht opeen, smal, weinig buikig. Bruin blijvend, met witte rand.

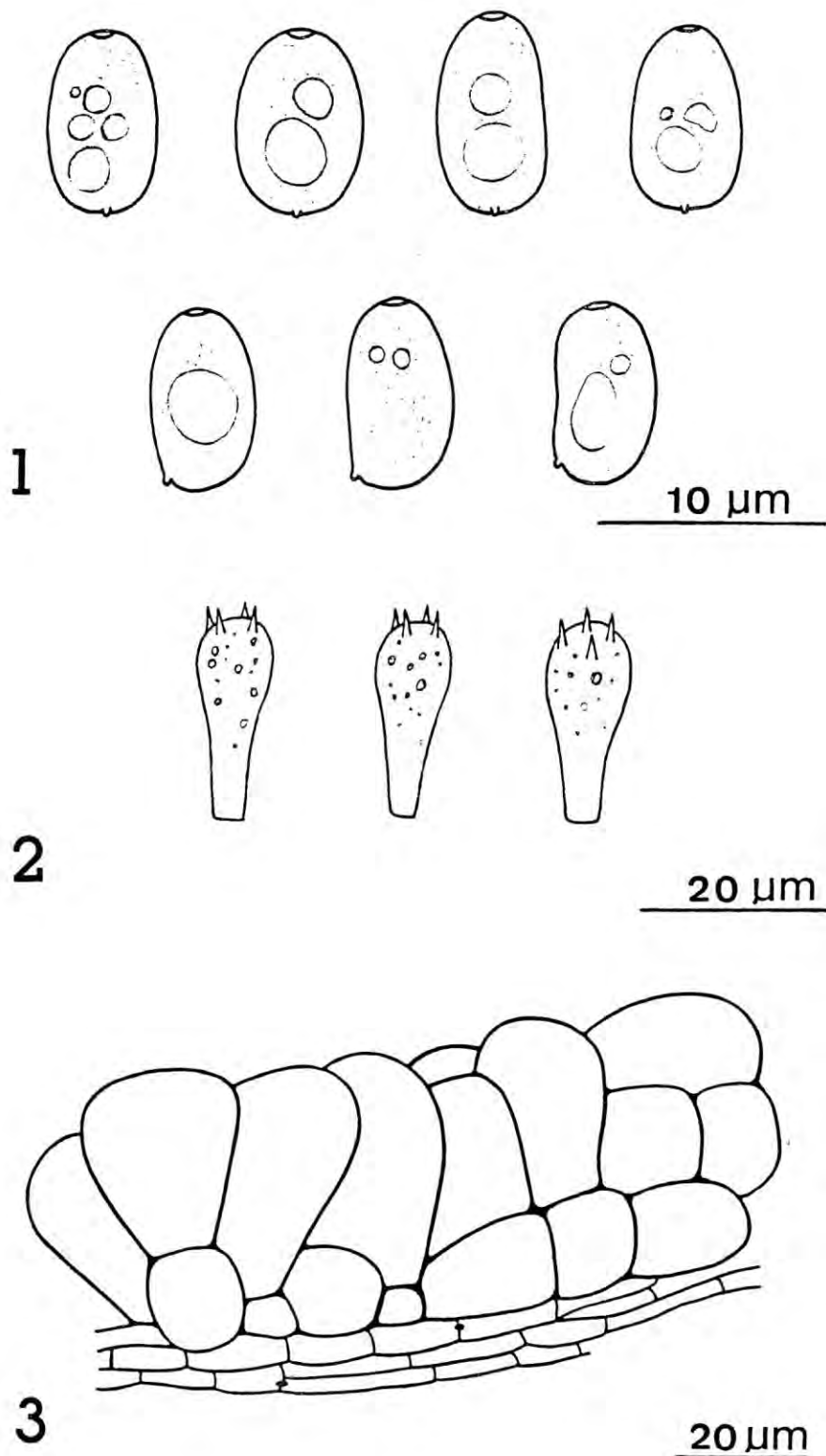
Steel: Sneeuw wit, glanzend, gestreept, cilindrisch, hol, vrij robuust, 40-90 mm lang, 4-7-(10) mm diameter, licht wortelend, niet versmallend naar de basis, soms licht gebogen aan de steelbasis.

Sporenmassa in exsiccataat: Zwartbruin, macroscopisch geen rode tint (meer?) merkbaar.

Microscopische beschrijving

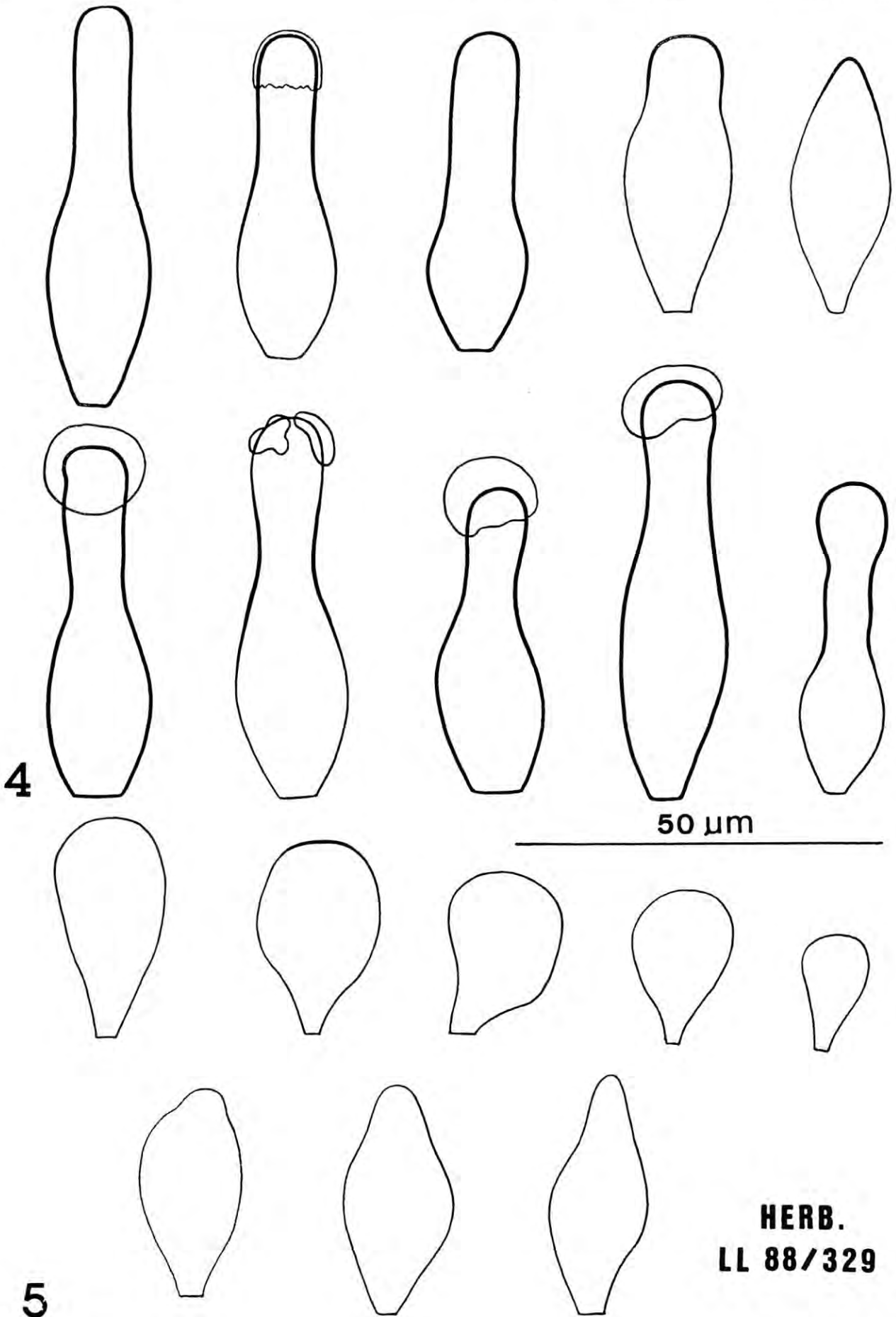
Sporen: (7,0)-7,5-8,2-(9,0) x 4,5-5,5 μ m, glad, ellips- tot eivormig in vooraanzicht, soms zijdelings afgeplat. In zijzicht is de spore ellips- tot boonvormig. Duidelijke centrale kiempore met 1-1,5 μ m diameter. Kleine apicule (zie figuur 1). In ammoniakoplossing kleuren de sporen donker- tot warmbruin (niet zeer donker) vaak met rode tot roodpaarse bijtint. Inhoud korrelig, 1-2 grote olledruppels.

Psathyrella niveobadia (Romagn.) Mos.

Figuren

1 = sporen (x3500), 2 = basidiën (x1500), 3 = hoedhuid (x1000)
4 = pleurocystiden (x1500), 5 = cheilocystiden (x1500)

**HERB.
LL 88/329**

AMK Mededelingen

Basidiën: (16)-18-25 x 7-8,5-(9) μm , knotsvormig, 4-sporig, kleurloos, dunwandig, sterigmata 2-3 μm lang (zie figuur 2).

Pleurocystiden: (34)-42-58-(70) x (12)-13,5-16,5-(17) μm , utriform, buikig met versmalde basis, in grote aantallen aanwezig. Complexe morfologie. In de meeste gevallen hebben zij een lange hals, vaak bovenaan afgerond, subcapitaat. Regelmatig vindt men echter ook zeer duidelijk capitate pleurocystiden. Het hoofd kan soms bijna de breedte hebben van de buik. In andere gevallen is het hoofd duidelijk afgeplat, obtuus. De hals van de pleurocystiden vertoont soms een duidelijke vernauwing die hem smaller maakt dan het hoofd. De hals van de pleurocystiden kan soms bijna zo breed worden als de buik. Een klein aantal van de pleurocystiden heeft een zeer gedrongen vorm zonder hals. De pleurocystiden hebben een verdikte wand (0,5 tot zelden 0,7 μm). De verdikking is vaak gelijkmatig aanwezig over de ganse oppervlakte. Vaak ook vermindert de wandverdikking naar de basis van de cel. Bij de pleurocystiden met versmalde hals is de wand soms het meest verdikt in die hals en minder verdikt in het hoofd en in de buik. De wandverdikking in ammoniakoplossing heeft een citroengele, bruine tot zelfs zwarte kleur. Vooral met het immersieobjectief is de wandverdikking te zien als een zwartverkleuring (zie figuur 4). Bij een zeer groot aantal pleurocystiden ziet men in ammoniakoplossing geeloranje hyaliene neerslag van allerlei vorm op het hoofd. Vaak is de neerslag aanwezig in de vorm van een kapje.

Cheilocystiden: (16)-20-30(32) x (8)-11-14-(17) μm , bijna allemaal peer- tot knotsvormig, soms bijna bolvormig, smal eindigend in de basis (sferopedunculate cellen). Minder frekwent vindt men ook pleurocystidioïde cheilocystiden met een korte stompe hals. Nog zeldzamer vindt men ruitvormige (rhomboid) pleurocystidioïde cheilocystiden.

De cheilocystiden zijn dunwandig. Hier en daar zijn wandverdikkingen te zien (zie figuur 5).

Trama: Bruin in ammoniakoplossing, reeds zeer duidelijk bij kleine vergroting.

Hoedhuid: Bestaat microscopisch uit 2-3-(4) cellagen, ovale, afgeronde, soms knotsvormige tot hoekige cellen met verdikte celwand, (6)-14-40 x (6)-12-25 μm diameter, soms geordend, soms nogal ongeordend op elkaar gestapeld, groeiend op enkele lagen minder dikwandige, kortere en smallere cellen, soms echter groeiend op gradueel in grootte afnemende afgeronde cellen. Niet hymeniform (zie figuur 3).

Velum: Langwerpige hyfen.

Bestudeerd materiaal: Witte Barrier Zolder (IFBL/D6.36.21), 3 specimen in herbarium LL 88/329.

3. Determinatie

Door het systematisch volgen van de sleutel van Kits van Waveren (3) kan de paddestoel vrij gemakkelijk gedetermineerd worden. Volgende vragen dienen beantwoord te worden.

1. Sporen langer of *minder lang dan 10 µm*? Ze zijn minder lang.
2. Velum samengesteld uit ronde cellen (sferocyten) of *uit hyfen*? Het zijn hyfen.
3. Hoedoppervlak fibrieus-squamuleus of *glad*? Het is glad.
4. Wanden van de pleurocytiden minstens 0,5 µm dik en plaatselijk tot 2-3,6 µm dik of *anders*? Het is anders; er zijn wel wandverdikkingen, echter nooit meer dan 0,7 µm dik.
5. Lengte van de rijpe sporen slechts zelden meer dan 7,5 µm of *meestal meer dan 7,5 µm*? Het is meestal meer dan 7,5 µm.
6. *Pleurocystiden utriform (blaasvormig met brede hals)* of langeniform (flesvormig, bovenaan vrij spits eindigend)? Het is utriform.
7. Pleurocystioïde cheilocystiden (op pleurocystiden gelijkende cheilocystiden) talrijk of *schaars*? Het is schaars.

Deze 7 determinatiekenmerken brengen ons in de Subsectie Spadiceogrisea. Daar start de volgende sleutel. Volgende nieuwe vragen dienen beantwoord te worden:

1. Vruchtlichamen groeiend op stengels van lisdodde, riet, distel of *anders groeiend*? Het is anders.
2. Vruchtlichamen soms vergroeid of *nooit vergroeid*? Het is nooit vergroeid.
3. *Sporen met duidelijke kiemporie* of niet. Er is een duidelijke kiemporie aanwezig.
4. *Pleurocystioïde cheilocystiden aanwezig en velum niet heel sterk ontwikkeld* of pleurocystioïde cheilocystiden afwezig (of bijna afwezig) en velum sterk ontwikkeld?

Deze vraag moet met de nodige omzichtigheid beantwoord worden. Immers, een vluchtig onderzoek van de cheilocystiden zou hier gemakkelijk leiden tot een negatief antwoord op de vraag naar de aan- of afwezigheid van op pleurocystiden gelijkende cheilocystiden. Wanneer voldoende dwarscoupes van een plaatje bekeken worden zien we dat ze wel aanwezig zijn. Ook het beoordelen van het velum vraagt enige oefening en het verschil tussen velum "strongly developed" en "very strongly developed" is niet altijd duidelijk wanneer er bij het plukken geen aandacht wordt aan gegeven of wanneer er onvoldoende (verse) vruchtlichamen voorhanden zijn. In ons geval was er een duidelijke, blijvende ringvormige velumzone aanwezig. Zeer overvloedig kon men ze echter niet noemen. Op vraag 4 moet er dus voor de eerste mogelijkheid gekozen worden: pleurocystidoïde cheilocystiden aanwezig en velum niet "strongly developed".

Een keuze voor de tweede mogelijkheid zou tot *Psathyrella casca* geleid hebben. Dit is echter een paddestoel met een veel "vlieziger" velum en heel andere pleurocystiden (2).

5. Sporen duidelijk bleek of *niet*? Ze zijn niet duidelijk bleek.
6. *Velum duidelijk, goed ontwikkeld* of rudimentair en vluchtig (dus snel verdwijnend)? Het is goed ontwikkeld.
7. Sporen zeer donker en vruchtlichaam in beukenbos groeiend of *sporen niet zeer donker en vruchtlichamen in gras op kleiige bodem groeiend, niet exclusief in beukenbos*? De sporen lijken onder de microscoop niet zeer donker. De paddestoel groeide in het gras in een gemengd bos. Ik koos dus voor de tweede mogelijkheid. Zo komen we terecht bij *Psathyrella niveobadia*. De andere keuze had geleid tot *Psathyrella plegophylla*. Noch macroscopisch noch microscopisch komt onze vondst echter hiermee overeen. Met *Psathyrella niveobadia* integendeel komen onze gegevens wel goed overeen.

AMK Mededelingen

4. Bespreking

Determineren van *Psathyrella*'s is geen onmogelijke zaak meer met het handboek van Kits van Waveren. Wel moeten een aantal gegevens reeds genoteerd worden bij het verzamelen van de vruchtlichamen. Het zijn: de kleur van de hoed (en de steel), de standplaats (plant, boom, ...), de groeiwijze (vruchtlichamen vergroeid of niet, aantal vruchtlichamen). Er moet worden nagegaan of de vruchtlichamen wortelend zijn of niet (bij de determinatie van deze soort speelde dit toevallig geen grote rol). Ze moeten dus uitgegraven worden. Er moeten jonge en volwassen vruchtlichamen ingezameld worden om het velum goed te kunnen beoordelen. Het velum moet zo snel mogelijk microscopisch nagekeken worden.

Eens uitgesleuteld moeten de macroscopie en de microscopie van de soort vergeleken worden met eigen bevindingen. Een zekere variabiliteit van de gegevens kan verwarring zaaien. Belangrijk is het daarom een idee te hebben van "gemiddelden" (grootte van de sporen, grootte van de cystiden, vorm van de cystiden, enz.)

Onze eigen bevindingen komen zeer goed overeen met de kenmerken van de soort. Toch moeten enkele afwijkende waarnemingen worden genoteerd:

- ** Opvallend is de overvloedige aanwezigheid van hyaliene neerslag van allerlei grootte en vorm op het hoofd van de pleurocystiden, geeloranje verkleurend in ammoniakoplossing (niet groenblauw verkleurend). Over deze hyaliene neerslag vind ik geen gegevens in de literatuur (3)(4).
- ** De afmetingen van de hoedhuidcellen zijn totaal afwijkend: in ons staal (6)-14-40 x (6)-12-25 μm diameter, volgens Kits van Waveren 45-100 x 20-50 μm (maten van H. Romagnesi). Wanneer we echter Romagnesi's eigen afbeeldingen nameten (4) stellen we vast dat de cellen slechts een maximale diameter van 40 μm hebben.
- ** De kleur van de sporee was zwartbruin, zonder duidelijke rode schijn. Kits van Waveren vermeldt een sepiabruine kleur met rode schijn. Spijtig genoeg heb ik de kleur van de sporee pas recent genoteerd en niet in november 1988. Microscopisch (in ammoniakoplossing) lijken de sporen warmer bruin. Ook is er duidelijk een rode bijtint te zien.
- ** Als maand van voorkomen wordt mei-juli aangeduid, onze vondst was van november.

Ondanks deze afwijkende gegevens dient zeker besloten te worden tot *Psathyrella niveobadia*.

Psathyrella niveobadia is nauw verwant met *Psathyrella spadiceogrisea*, de meest voorkomende soort uit deze groep. Hij verschilt ervan door zijn robuuster voorkomen, door een veel beter ontwikkeld wit velum dat als een ringvormige zone aan de niet-gestreepte hoedrand fel contrasteert met de bruine hoed en door utrifforme pleurocystiden met een (meestal) lange hals en met wandverdikkingen.

5. Zeldzaamheid

In Frankrijk is deze paddestoel enkele malen gevonden, in Groot-Brittannië nog niet (3), in Nederland alleen in de Flevopolders (1). Het gaat dus om een "zeer zeldzame" vondst. De toekomst zal uitwijzen of dit inderdaad zo is.

Ik dank André de Haan voor het controleren van de determinatie en voor de suggesties bij de tekst.

Bibliografie

1. Arnolds E. (1984), Standaardlijst van Nederlandse Macrofungi, Uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging in Coolia deel 26, supplement.
2. de Haan A. (1986), Een zeldzame Franjehoed uit het St.-Annabos, AMK Mededelingen 87, 2, 54-55.
3. Kits van Waveren E. (1985), The Dutch, French and British Species of *Psathyrella*, *Persoonia*, supplement volume 2.
4. Romagnesi H. (1975), Description de quelques espèces de *Drosophila* Qué1, (*Psathyrella* ss. dilat.), BSMF 91, p. 173-176.

Mycovaria

Over *Dermocybe*

In een recent nummer van *The Mycologist*, 3, 1989, blz. 196, geeft P.D. Orton een herziene checklist van de Britse soorten van het geslacht *Cortinarius*, subgenus *Dermocybe*. Aangezien er blijkbaar wat namen heraanangepast zijn en er enkele soorten tot synonymie herleid werden, lijkt het mij nuttig hier enkele praktische gegevens uit over te nemen. Aldus kunnen de eigen aantekenlijsten worden bijgewerkt en/of kan men, zoals ik zelf deed, de sleutel in Moser 1978 (blz. 343-346) wat aangepast worden.

Dermocybe anthracina en *D. cinnabarina* verdwijnen uit het subgenus en behoren nu tot de *Telamonia*'s als *Cortinarius anthracinus* (= *C. purpureobadius* Karsten non Lange) en *C. cinnabarinus*, de laatste te plaatsen in de buurt van *C. bulliardii* en *C. pseudocolus*.

Dermocybe carpineti Mos. noemt nu officieel *D. olivaceofusca* Kühner en *D. palustris* var. *sphagneti* noemt voortaan *D. sphagneti*, een naam waar ook *D. sphagnogena* Moser in verdwijnt.

Dermocybe aureifolia (Peck) Moser zou identisch zijn aan *D. palustris*.

Dermocybe saligna Mos. et Keller wordt synoniem gesteld met *D. cinnamomeolutea* (Orton) Moser, zoals *D. croceifolia* Moser synoniem blijkt te zijn van *D. malicoria* Fr. Op dezelfde wijze verdwijnen ook *D. cinnamomeobadia* en *D. cinnamomeofulva* om beide *D. crocea* te worden.

K. Van de Put

Voorkomen, verspreiding en ecologie van *Scleroderma cepa* in Vlaanderen

K. Van de Put

Summary

Note on the occurrence and the ecology of *Scleroderma cepa* in Flanders, 35 Stations were observed since 1983. The very dense concentration in the Zoerselbos-area, centre of the Antwerp Campina district, with 21 stations on a surface of scarcely 380 hectares, is very remarkable. All 35 stations are located under or near deciduous trees, most *Quercus* sp, and have distinct anthropic characters.

1. Inleiding en aanleiding

Scleroderma cepa wordt over het algemeen als zeer zeldzaam beschouwd, niet alleen in België maar ook in de ons omringende landen. De laatste jaren werden wij echter tijdens onze excursies regelmatig met deze gasteromyceet geconfronteerd en konden wij sedert 1984 jaarlijks verschillende nieuwe vindplaatsen noteren. Een echt hoogtepunt mochten wij beleven op 9 september 1989 toen wij samen met de familie de Haan en Ivo Antonissen, tijdens een zoektocht in Zoersel, in het gebied Oosterberg, onder aan de rand van een uitgedroogde gracht wel zeventig exemplaren konden tellen die lijnvormig over een afstand van ongeveer een vijftiengtal meter groeiden.

Gezien al deze interessante confrontaties met een zogezegde zeldzame zwam leek het ons nuttig al onze gegevens te bundelen en aan te vullen met deze uit de andere Vlaamse provincies om tot een duidelijker beeld te komen over de ware verspreiding in het Vlaamse gebied en om een beter inzicht te krijgen in zijn ecologie.

Voor een uitgebreide beschrijving van de soort verwijzen wij naar een voorgaand artikel (1985). Wij zullen ons hier beperken tot de meest essentiële kenmerken: een bijna gladde scleroderma, crème-kleurig, lichtbruin tot helgeel, met in jonge toestand een zeer dik peridium dat bij kwetsen of doorsnijden wijnbruin verkleurd; de sporen hebben brede stekels tot 2,5 μ m hoog; de typische *Scleroderma* geur ontbreekt praktisch volledig.

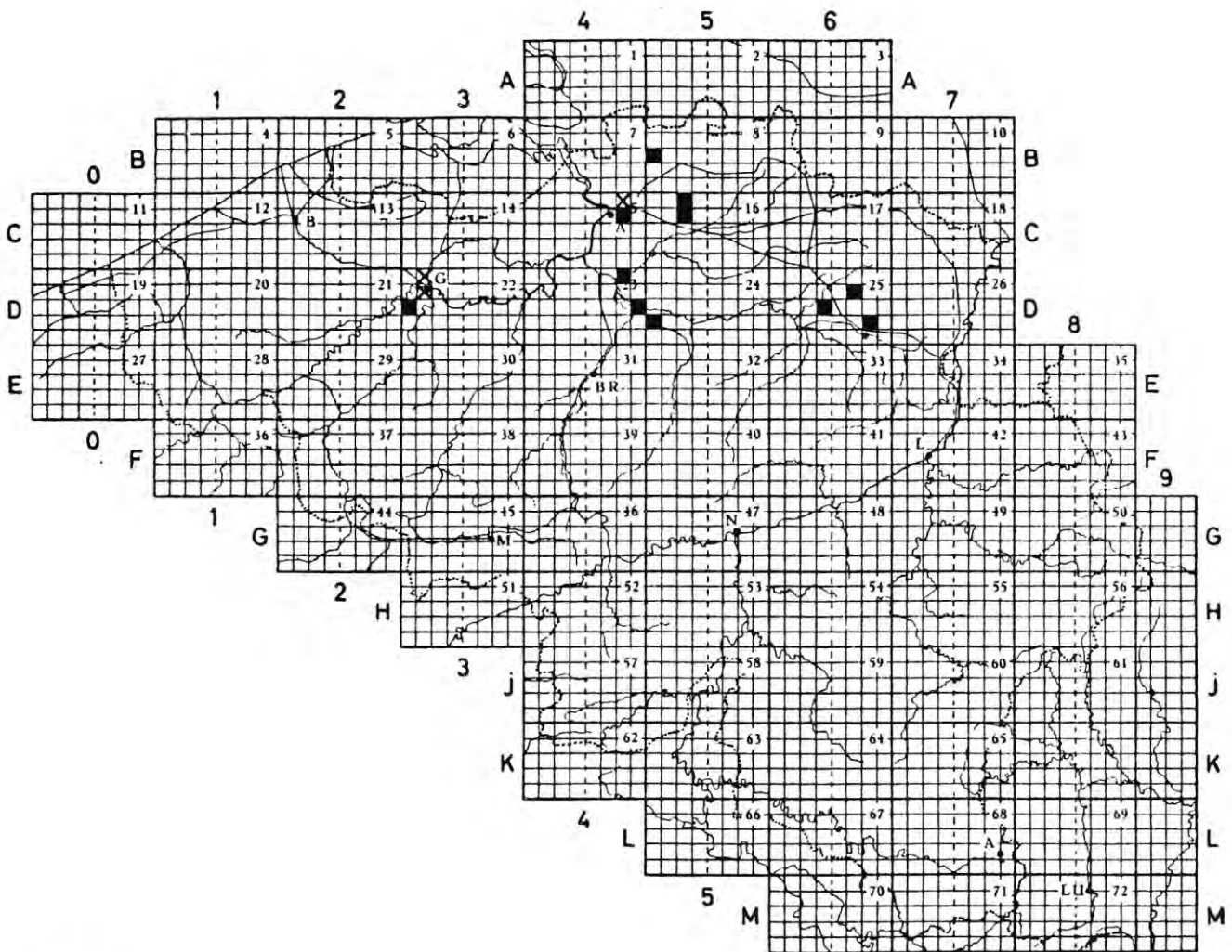
2. Voorkomen verspreiding

A. Gegevens uit de ons omringende landen

In Nederland vermeldt Maas Geesteranus (1971) één vondst uit Oegstgeest (omgeving van Leiden) en bij Arnolds (1983) vinden wij "ZZZ in Holland".

In een vrij recente publikatie vermeldt Runge (1987) slechts zeven gekende vindplaatsen voor de ganse Bondsrepubliek Duitsland.

Uit Frankrijk beschikken wij over gegevens van vijf mediterrane vondsten van Demoulin (1983) uit het Massif des Maures, tussen Toulon en Fréjus, en van een tiental collecties van Mornand (1988) uit het département Maine-et-Loire.

Figuur 1
 Verspreiding van *Scleroderma cepa* in Vlaanderen,
 X = vondsten vóór 1980, ■ = vondsten na 1980

B. Gegevens uit België uit de vorige eeuw en van rond de eeuwwisseling.

Voor de vroegste gegevens gaan wij te rade bij Ch. Van Bambeke (1906) die met zijn publikatie "Aperçu historique sur les espèces du genre *Scleroderma* de la flore Belge, et considérations sur la détermination de ces espèces" wetenschappelijk nog steeds zeer actueel is en als leidraad diende voor andere grote gasteromycetologen als Petri (1909) en Coker & Cough (1928).

Zo vinden wij de eerste keer onze zwam bij Kickx (1846) in zijn "Recherches pour servir à la Flore cryptogamique des Flandres". Verder wordt hij nog terug gevonden in de Belgische Flora's van C. Mathieu (1853) en van E. Lambotte (1880). Terecht wijst Van Bambeke op de mogelijke vergissingen bij deze bepalingen, die toentertijd uitsluitend macroscopisch gedaan werden.

AMK Mededelingen

Bij Demoulin (1968) vinden wij nog vondsten uit Evergem in september 1897 door Lefèvre (in Van Bambeke) en twee vondsten van Van Bambeke zelf in september en oktober 1905 in Gent.

C. Verdere gegevens uit België vóór 1980

Hiervoor beschikken wij enkel over de gegevens van Demoulin die in 1968 enkel onvolgroeide vondsten kon vermelden uit Schoten door L. Imler (augustus 1960), uit de omgeving van Charleroi door Culot (september 1939) en uit Seraing door Darimont (september 1942). In 1975 zal hij in de aanvullingen op zijn publicatie uit 1969 nog vermelden dat "Scleroderma cepa a été trouvé dans la vallée de la Meuse (District Mosan)" maar zonder dit nader te preciseren.

D. Gegevens uit Vlaanderen na 1980 (zie kaart figuur 1)

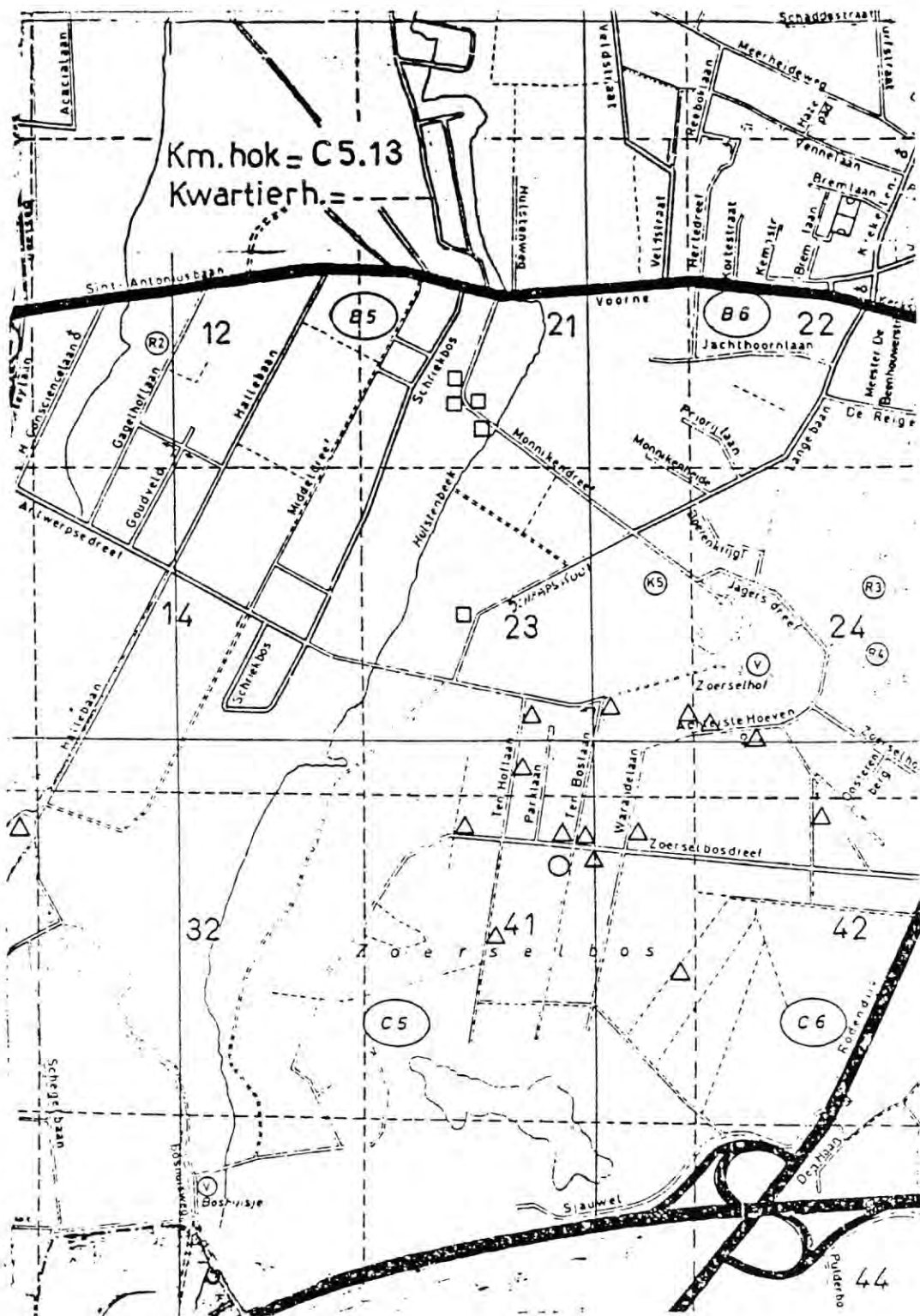
Nadat wij in 1985 reeds 6 vindplaatsen konden mededelen, groeide dit aantal nog elk jaar aan wat het totale cijfer heden op 35 brengt. Door hun groot aantal, vooral in het Zoerselbos, en het feit dat vooral dáár sommige vindplaatsen nogal dicht bij elkaar stonden, hebben wij zuiver arbitrair een afstand van 20 m genomen als minimale maatstaf om twee vindplaatsen te scheiden. Slechts tweemaal zijn wij van dit principe afgeweken toen beide vindplaatsen gescheiden waren door een asfaltbaan (Zoersel en Rumst), waarbij voor deze laatste tevens verschillende eikesoorten als gastheer fungeerden.

In de **provincie Antwerpen** bereikten wij bij het afsluiten van het mycologisch jaar 1989 een totaal van 27 vindplaatsen. Hiervan lokaliseerden er zich 21 in het Zoerselbos, wat voor een oppervlakte van 330 ha, op een zeer dichte populatie wijst (zie kaart figuur 2). Het zeer intensief inzamelen op dit terrein met verscheidene medewerkers zal echter aan dit fenomeen niet vreemd zijn (zie Sterbeeckia 1990 nr. 15). De overige vindplaatsen in de provincie vonden wij in Gooreind (1984), Oelegem (1984), Deurne (1988 en 1989) en Sint-Katelijne-Waver (1987), met telkens één vindplaats, en in Rumst (1984) met twee vindplaatsen.

In de **provincie Brabant** telden wij 4 vindplaatsen, twee in Hofstade (1986 en 1989) en twee in Kampenhout (1988 en 1989). J. Monnens kon ons geen andere vondsten melden uit deze provincie.

Uit de provincie **Oost-Vlaanderen** signaleerde H. Mervielde ons één vondst van J. Schouteden te Nazareth (1983), dus de omgeving van Gent waar zich de oudere vondsten uit de tijd van Van Bambeke situeerden.

Voor de **provincie Limburg** waren er 3 gecontroleerde vondsten bekend: L. Lenaerts verzamelde hem in Hasselt (1986) en Lummen (1987) en E.P. Landewald Janssen in Heusden-Zolder (1987, fide L. Lenaerts).

Figuur 2

Vindplaatsen van *Scleroderma cepa* in het Zoerselbos met aanduiding van de ecologie; Δ = onder Zomereik (*Q. robur*), \square = onder Amerikaanse eik (*Q. rubra*), \circ = onder Linde (*T. cordata*)

3. Ecologie

A. Gegevens uit de literatuur

De Nederlandse vindplaats in Oegstgeest (Maas Geesteranus 1971) bevond zich op de zandige humusrijke bodem van een loofbos in een buitengoed. Monrand (1988), met vondsten uit het Franse Maine-et-Loire departement, spreekt van gazons aan de rand van naaldbossen, en van ruigte gebieden. Dit laatste slaat ook op de gegevens van Demoulin (1983) over vindplaatsen in het Middellandsezee gebied (Massif des Maures) waar hij groeide op open plaatsen tussen grassen, *Cistus*, *Lavendula* en *Cladonia*, en in een open luchtig Kurkeikbos (*Quercus suber*).

De vindplaatsen uit de Bondsrepubliek bevinden zich bijna alle op voedselarme gronden, en op zure bodems in bergnaaldbossen; slechts éénmaal wordt loofbos met humeuze ("bessere") bodem vermeld. Het voorkomen onder verscheidene loof- en naaldhoutsoorten laat volgens A. Runge (1987) geen bepaalde hout-voorkeur onderkennen in Duitsland. Na vergelijking met buitenlandse standplaatsen stelt zij dat *Scleroderma cepa* ook op antropogene vindplaatsen als boomgaarden, weg- en straatbermen, en hooi- en weilanden kan voorkomen.

B. Gegevens uit de Vlaamse vondsten (zie tabel figuur 3)

Uit de gegevens van de 35 vindplaatsen in Vlaanderen blijkt dat hier wél sprake is van een duidelijke hout-voorkeur. Ze lokaliseren zich alle onder loofhout, of uitzonderlijk, in een gemengd bos. 31 (= 88,5 %) van deze plaatsen bevinden zich onder Eik (*Quercus*), daarvan 23 onder Zomereik (*Quercus robur*), 7 onder Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) en 1 onder Moereseik (*Quercus palustris*). Ook de oudere vondsten van Van Bambeke bevonden zich onder Eik. Slechts 1 vondst gebeurde onder Beuk (*Fagus sylvatica*) en 1 onder Linde (*Tilia cordata*). Tweemaal kunnen wij spreken van een gemengd bos (Kampenhout) of een gemengde vegetatie (collegetuin in Heusden-Zolder).

Het antropogene karakter der vindplaatsen is in Vlaanderen zeer duidelijk te stellen: wegbermen in lanen, dreven of boswegen, greppels en grachtranden, parken, tuinen, gazons en maisvelden. Opvallend waren ook enkele vondsten uit de Monnikendreef (Zoersel) op pas bewerkte grond na nutsvoorzieningen (rioleringswerken?). Nooit hebben wij hem gevonden midden in het bos; mogelijk is een dikke rijke humuslaag minder geschikt voor zijn ontwikkeling.

Viermaal vonden wij onze soort in gezelschap van andere *Scleroderma*'s, driemaal in de buurt van *Scleroderma citrinum* en éénmaal samen met *Scleroderma areolatum*.

Het hoogtepunt van de fructificatieperiode valt duidelijk in september, hoewel hij uitzonderlijk in juli werd gesignaleerd en er ook nog verse exemplaren kunnen gevonden worden tot in november.

AMK Mededelingen

Vindplaats	Aantal	Datum	Ecologie	Biotoop
Provincie Antwerpen				
Zoersel	21	1984-1989	15 x Q, robur 5 x Q, rubra Til, cord,	kortgrazige wegbermen langs dreven en geasfalteerde lanen, boswegen, in greppels en uitgedroogde grachten, kortgrazige wegbermen langs dreven en op pas bewerkte grond, greppel tussen lindedreef en weiland,
Gooreind	1	11/11/84	Q, robur	kortgrazige wegberm naast asfaltbaan,
Delegem Vrieselhof	1	9/84	Q, rubra	midden op parkweg,
Deurne Rivierenhof	1	13/9/88 20/8/89	Fagus sylv.	onbegroeide grond in beukedreef,
Rumst	2	1984	Q, palustris Q, robur	kortgrazige wegberm naast asfaltbaan
St. Katelijne- Waver	1	1987	Q, robur	kortgrazige wegberm naast macadam baan
Provincie Brabant				
Hofstade Prov. domein	2	28/9/86 24/9/89	Q, robur Q, robur	gazon met enkele zomereiken
Kamphenhout Steentjesbos	2	3/9/89 16/10/88 3/9/89	silva mixt, Q, robur	kortgrazige wegberm in gemengd bos met Quercus, Populus en schaarse Pinus, greppel tussen veldweg en maisveld naast eikebos,
Provincie Oost-Vlaanderen				
Nazareth (Schouteden)	1	17/9/83	Q, robur	maisveld naast eikebos,
Provincie Limburg				
Hasselt (Lenaerts)	1	1/9/86	Q, robur	parklandschap
Lummen (Lenaerts)	1	1/7/87	Q, rubra	tuin
Heusden-Zolder (Janssen)	1	10/87	?	collegetuin

Figuur 3

Voorstelling in tabelvorm van de 35 recente vindplaatsen van *Scleroderma cepa* in Vlaanderen met gegevens over ecologie en biotoop.

4. Besluit

In vergelijking met de ons omliggende buurlanden blijkt *Scleroderma cepa* in Vlaanderen, met zijn 35 gecontroleerde vindplaatsen, niet zo zeldzaam te zijn. Rondom en vooral in de Kempen lijkt hij een ideaal biotoop te hebben gevonden. De vrij dichte concentratie der vindplaatsen in het Zoerselbos is meer dan merkwaardig. Of dit fenomeen eerder toevallig, of te wijten is aan de zeer intensieve mycologische benadering van dit gebied, zal slechts blijken na grondige controle van identieke biotopen elders in de Kempen.

Scleroderma cepa blijkt bij ons een duidelijke voorkeur te hebben voor standplaatsen in de buurt van eiken. Zijn voorliefde voor anthropogene terreinen is sterk uitgesproken.

Met dank aan de heren H. De Meulder, A. Jacobs, L. Lenaerts, H. Mervielde en J. Monnens voor het doorspelen van hun gegevens en de hulp bij het bepalen der coördinaten.

Literatuur

- Arnolds E. (1983) Standaardlijst van Nederlandse Macrofungi, Coolia, 26, supplement.
- Coker W.C. & Couch J.N. (1928) The Gasteromycetes of the Eastern United States and Canada.
- Demoulin V. (1966) Un groupe de champignons méconnus en Belgique: Les Sclerodermes, Naturalistes Belges, Tome 47, p. 398-403.
- Demoulin V. (1968) Gastéromycètes de Belgique, Bull. Nat. Plantentuin België, 38, p. 1-101.
- Demoulin V. (1969) Les Gastéromycètes. Introduction à l'étude des Gastéromycètes de Belgique, Les Naturalistes Belges, Tome 50, p. 255-270.
- Demoulin V. (1975) idem + additions et corrections, Les Naturalistes Belges, Tome 56, p. 192-200.
- Demoulin V. (1983) Un site remarquable pour ses Gastéromycètes: Les grés rouges permians du nord massif des Maures (Var, France), Cryptogamie, Mycologie, Tome 4, p. 9-18.
- Gross G., Runge A. & Winterhoff W. (1980) Bauchpilze in der Bundesrepublik und Westberlin, Beihefte zur Zeitschrift für Mykologie.
- Maas Geesteranus R.A. (1971) Gasteromyceten van Nederland, Coolia, 15, p. 49-92.
- Morand J. (1988) Les Gastéromycètes de France, Documents Mycologiques, Tome 18, 72, p. 1-11.
- Petri L. (1909) Flora Italica Cryptogama.
- Runge A. (1987) Zur Vorkommen von *Scleroderma cepa* in der Bundesrepublik Deutschland, Zeitschrift für Mykologie, Band 53, p. 39-42.
- Van Bambeke C. (1906) Aperçu historique sur les espèces du genre *Scleroderma* de la flore Belge, et considérations sur la détermination de ces espèces, Bull. Soc. roy. Bot. Belgique, Tome 43, p. 104-115.
- Van de Put K. (1985) Het geslacht *Scleroderma* in het Antwerpse, AMK Mededelingen 85, 4, 68-74.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Cryptogamie, Tome 10, 1989

Ortega en Buenda (blz. 9) maken een kritische studie over het *Bovista aestivalis* complex en beschrijven een nieuwe variëteit *var. perverrucispora var. nova* (met microfoto's) en stellen voor *Bovista pusilla* (Batsch) Pers. ss Kreisel de nieuwe naam *Bovista dermoxantha* Vitt. voor.

Moreau (blz. 33) bespreekt de alcaloiden van *Aspergillus fumigatus* en *Penicillium roquefortii*, en Goetsch et al. de metabolieten van *Trichothecium roseum* (blz. 141).

Manjon et al. stellen hun nieuwe *Odontidium monfraguense* sp. nov. voor (met microfoto's en tekeningen) en van Blanco, Hjortstam et al. (blz. 18) is er een catalogoog van een 22-tal aphylophorales uit het Parc Natural Monfrague (met enkele microfoto's). Ortega en Esteve-Ravetos leveren een bijdrage tot de studie van het genus *Inocybe* in Andaluzië; 23 soorten worden besproken (blz. 331 met enkele microfoto's).

Revista di Micologia 1989

Mogliozzi et al. (blz. 5 en 99) stellen een reeks in serre groeiende *Lepiota*'s voor: *Leucocoprinus medioflavus*, *Lepiota denudatus*, *L. heinnemannii*, *L. lanzonii*, *L. cygneus*, *L. lilacinogranulosus*, *L. birnbaumii*, *L. brebissonii*, *Leucoagaricus pulverulentus var. minimus*, *Cystolepiota luteicistidiata*, *Lepiota xanthophylla*, *Melanophyllum haematosporum* en *Lepiota* cf. *bettinae* (alle met foto's en microtekeningen en een sleutel). Curelli (blz. 30) geeft uitleg en een mooie foto van *Xerocomus xanthus*, een gele variëteit van *subtomentosus*. *Dennisiomyces lanzonii* is een nieuwe soort van Robich (blz. 79 met foto's en microtekeningen). Het geslacht *Dennisiomyces* verschilt van *Hydropus* door de afwezigheid van vacuolair pigment in de pileus-hyfen.

Van Serafini zijn er prachtige foto's en microtekeningen van *Mycena adonis*, *Psathyrella atomata*, *Psilocybe atrobrunnea*, *Inocybe fastigiata var. arenicola* en *Coprinus stercoreus* (blz. 112). *Lactarius subsericatus* (blz. 125) is een op *L. fulvissimus* gelijkende melkzwam met melk die geel wordt na 10 minuten. Er is een sleutel tot de groep van *Collybia dryophila* (blz. 129) en van Robich een bijdrage tot de corticole *Mycena*'s (blz. 102 met mooie foto's en microtekeningen): *M. alba*, *M. cyanorhiza*, *M. adscendens*, *M. quercus-ilicis*, *M. supina*, *M. meliigena*.

Prachtige microfoto's van Pöder et al. (blz. 197) over ectomycorrhiza's. Bizio en Lozi bespreken *Syzygospora tumefaciens* en *Femsjonia pezizaeformis* (blz. 118 met foto's en microtekeningen). Er is een mooie reeks van *Cantharellen* (blz. 212) met foto's en beschrijving: *Cantharellus cibarius*, *C. cibarius var. alborufescens*, *C. subcibarius*, *C. friesii*, *C. melanoxeros*, *C. lutescens*, *C. tubaeformis*, *C. cinereus*, *C. cornucopioides*, *Pseudocantharellus sinuosus* en *Gomphus clavatus*.

E. Schild beschrijft een nieuwe *Ramaria sesiana* (blz. 227 met foto en microtekening), wat gelijkend op *R. lutea*, eveneens zonder gespen, maar met kleinere sporen. Enkele interessante *Gymnopilus* soorten worden besproken door Robich (blz. 251 met foto's en microtekeningen): *G. spectabilis*, *G. spectabilis var. junonius*, *G. suberis*, *G. sapineus*, *G. penetrans* en *G. hybridus*. Verder nog een artikel over een intoxicatie door *Lepiota venenata* (blz. 264) en over de verschillen tussen *L. rhacodes var. bohemia* en *L. venenata* (blz. 266 en 272 met foto's en microtekeningen).

Zeitschrift für Mykologie 1989

Runge (blz. 17) onderzocht gedurende 11 jaar de bossen in Noord-oost Sauerland, 669 fungi werden verzameld en hun ecologie wordt besproken. Enkele nieuwe of interessante *Entoloma*'s uit Oostenrijk worden behandeld door Noordeloos en Hausknecht (blz. 31), *E. cuboideum*, *E. albotomentosum*, *E. cryptocystidium*, *E. plebeioides*, *E. lanuginosipes*, *E. ventricosum*, *E. sericeoides*, *E. pseudocaelestinum* (met foto's en tekeningen).

Enderle en Krieglsteiner (blz. 43) bespreken het geslacht *Lepiota* in de Bondsrepubliek, 50 soorten worden alfabetisch besproken, met microtekeningen en verspreidingskaarten, en met foto's van *L. calcicola*, *L. asperula*, *L. ignicolor*, *L. echinacea*, *L. fuscovinacea*, *L. ochraceofulva*, *L. pseudoasperula*, *L. setulosa* en *L. subincarnata*.

Hausknecht en Rücker brengen twee interessante vondsten uit Salzburg, *Psathyrella coprophylla* en *Bolbitius varicolor* (blz. 105 met tekeningen). T. Kuiper presenteert twee nieuwe *Inocybes*: *I. involuta* sp. nov. en *I. undulatospora* sp. nov. (blz. 111 met tekeningen). Blank (blz. 115 met tekeningen) bespreekt twee inoperculate *discomyceten* op druivelaar: *Hymenoscyphus vitigenus* en *Botryotinia fuckeliana*.

Baral (blz. 119) brengt enkele nieuwe *ascomyceten*: *Sclerotinia verrucispora* nov. sp., *Arachnopeziza floriphila* sp. nov., *Cistella helvetica* sp. nov., *Orbilia septispora* sp. nov. en de recente *Octospora bridei* (alle met tekeningen).

Verder zijn er nog stukjes over *Rhizopogon pumilionus*, de *metabolieten* van *Paxillus atrotomentosus*, de *fungiflora* van *Abies alba*, de morfologie en anatomie van *Megacollybia*, *Oudemansiella* en *Strobilurus*, en de presentatie van een nieuwe *Ditiola haasii* sp. nov. door Oberwinkel (blz. 197) met microtekeningen, alsmede van *Ditiola radicata*.

K. Van de Put

Determinatiesleutel voor het geslacht *Russula* aan de hand van Veldkenmerken.

Voor de gewone natuurliefhebber was het tot nog toe onmogelijk om een *Russula* te bepalen. Met deze determinatiesleutel van B. Buyck wordt aan de doorsnee-wandelaar met een minimale kennis van paddestoelen thans de mogelijkheid geboden om de gevonden *Russula*'s te benoemen. De sleutel, die uitsluitend gebaseerd is op veldkenmerken, is gedurende 5 jaar uitgetest. Hij is vlot te gebruiken en brengt de paddestoelliefhebber feilloos naar de naam van de onderzochte paddestoel.

De sleutel kan besteld worden bij B. Buyck, Magermansdreef 3, 9900 Eeklo, of bij het Laboratorium voor Morfologie en Ecologie van de Planten, K.L. Ledeganckstraat 35, 9000 Gent.

J. Van Yper

AMK Mededelingen

Zomer- en najaarsexcursies 1990

Bijeenkomst voor de excursies telkens om 9uur45 op de aangeduide plaats, tenzij anders vermeld is. Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

- zondag 22 juli **Schilde: Bellevuedreef en Schildehof**, bijeenkomst in de Bellevuedreef (nabij de herberg de Loteling) op de weg N12 Antwerpen-Turnhout of NMVB bus 41. 's Namiddags met de Antwerpse entomologen om 13u30 aan de ingang van het Park van Schilde. *J. Schavey*
- zaterdag 28 juli **Borzée (La Roche)**, bijeenkomst op de parking onderaan het vakantiehuis (in het "Dorpje"). Bereikbaar via N4 tot even voorbij Marche en Famenne, dan N888 naar La Roche en Ardenne daar N800 richting Houffalize; na 7km links afslaan naar Borzée aan een kapel. *G. Lejeune*
- zondag 29 juli **Resteigne**, bijeenkomst op de parking nabij het kasteel te Resteigne gelegen aan de brug over de Lesse. Autosnelweg E411 tot afrit 23 dan N94 tot Halma-Neupont daar N346 richting St. Hubert tot Resteigne daar linksaf richting Belvaux. Het kasteel staat 1km verder. *G. Lejeune*
Diegenen die dit weekend in de streek wensen te overnachten dienen zelf voor logies te zorgen.
- zondag 5 augustus Privé domein te **Arendonk**, bijeenkomst aan de kerk van Arendonk. Bereikbaar via E34 uitrit 26. *J. Van Yper*
- zondag 12 augustus **"Buggenhoutbos"** te Buggenhout, bijeenkomst aan het station van Buggenhout. Bereikbaar via A12 tot Breendonk dan N16 en N17 richting Dendermonde na 9km links afslaan naar Opdoorp daar voor de kerk rechts afslaan naar Buggenhout of vanuit Mechelen de toeristische trein van 9u39 naar Blankenberge of L-trein Gent Mechelen. *E. Vandeven*
- zondag 19 augustus **"De Zeurt" Schoten**, bijeenkomst op het Marktpllein van Schoten. Bereikbaar met NMVB-bus 60 of 61. *G. Lejeune*
- zaterdag 25 augustus **Zolder "Terlamen"**, bijeenkomst aan de kerk van Bolderberg. Bereikbaar via E313 vanaf verkeerswisselaar te Lummen E314 (=A2) richting Aken tot uitrit 27 dan N729 richting Hasselt. Deze excursie verloopt samen met de Nederlandse Mycologische Vereniging. *L. Lenaerts*

AMK Mededelingen

- zondag 2 september **Maria ter Heide (Brasschaat)**, Antitankkanaal & "De Mick", bijeenkomst achter de kerk van Maria ter Heide. Bereikbaar via N1 Antwerpen-Breda of NMVB bus 64.
G. Lejeune
- zaterdag 6 tot zaterdag 15 september **Studieweek te Vallersehem** *F. Dielen*
- zondag 9 september **Park van Brasschaat**, bijeenkomst op de parking achter de kerk van Brasschaat-centrum. Bereikbaar met NMVB bus 64.
G. Lejeune
- zondag 16 september **Privé terrein te Poederlee**, bijeenkomst aan de kerk van Poederlee. Bereikbaar via E34 uitrit 21 of NMVB-bus Herentals-Turnhout.
J. Van Yper
- zondag 23 september voormiddag **Rijksdomein te Hofstade** & namiddag **"Steentjesbos" te Berg**, bereikbaar via E19 uitrit 11 Weerde Hofstade, richting Mechelen, na 200m rechtsaf (ingang B). Bijeenkomst tweede laan rechts na ingang.
W. Van de Put
- zaterdag 29 en zondag 30 september **Demonstratiedagen in "Vrieselhof" te Oelegem** i.s.m. het Provinciebestuur van Antwerpen. In de voormiddag is er een excursie in het domein, bijeenkomst hiervoor op de parking van het Vrieselhof. In de namiddag is er een practicum voor het determineren van paddestoelen met de microscoop.
Het Vrieselhof is bereikbaar via E34 uitrit 19, afslaan naar links tot het rondpunt van Oelegem, daar naar rechts en nogmaals naar rechts. Het Vrieselhof ligt op een paar honderd meter verder op de weg Oelegem-Schilde of NMVB bus 61.
- zondag 7 oktober **"Floordambos" Melsbroek**, bijeenkomst op de Luchthavenlaan te Machelen. Bereikbaar via E19 tot uitrit 12, aan de verkeerslichten van de afrit links afslaan richting Vilvoorde. Samenkomst op de parkeerstrook langs deze weg (d.i. de Luchthavenlaan) voor de volgende verkeerslichten. Bereikbaar vanaf het station Vilvoorde met NMVB bus Grimbergen-Zaventem (GZ) om 9U39 (onder voorbehoud) tot bushalte Turcksinstraat.
's Namiddag verloopt de excursie samen met de werkgroep leefmilieu en verkeersveiligheid van Melsbroek.
E. Vandeven

AMK Mededelingen

zaterdag 13 & zondag 14 oktober

Paddestoelententoonstelling in de lokalen Kindervreugd in het **Peerdsbos** te Brasschaat. Bereikbaar via N1 of NMVB bus 63 en 64. Openingsuren: van 10 tot 17 uur.

zondag 21 oktober

Domein "Nieuwenhoven" St. Truiden & "Sterrebos" Stevoort, bereikbaar via E313 tot uitrit 28 (Hasselt Zuid), dan richting St. Truiden, op het volgend kruispunt N722 nemen richting St. Lambrechts Herk (niet via N80). Het domein Nieuwenhove ligt 1 km voorbij Kortebos. Bijeenkomst op de parking van het domein. *L. Lenaerts*

zaterdag 27 oktober

Veerse Meer (NL), drooggevalle plaat met duinvallei-vegetatie. Bijeenkomst aan het station te Goes om **10u30!!!** Bereikbaar via A12 richting Bergen op Zoom, even voorbij Woensdrecht A58/E312 nemen tot Goes. Deze excursie is een organisatie van de Nederlandse Mycologische Vereniging. *W. Kuys*

donderdag 1 tot zondag 4 november

Verlengd weekend aan de **Belgische Kust**. Organisatie door de Oost-Vlaamse werkgroep voor Mycologie. Meer informatie in het volgend nummer van AMK-mededelingen. *F. Van der Veken*

zondag 4 november

Gooreind Vuustwezel, bijeenkomst aan de kerk van Gooreind. Bereikbaar via N1 of NMVB-bus 64. *J. Van de Meerssche*

zondag 11 november

Lichtaart voormiddag: "**Snepkensvijver**", namiddag: "**Hoge Rielen**". Bijeenkomst aan het kruispunt van de weg Herentals-Lichtaart (N123) met de weg naar Olen; dit is de plaats waar vroeger bijeengekomen werd voor "**De Zegge**". Bereikbaar met NMVB-bus 29a, vanaf Herentals-station vertrek om 9u05. *F. Heylen & E. Vandeven*

zaterdag 17 november

Zoersel, bijeenkomst aan de kerk van Zoersel. Bereikbaar via E34 uitrit 20 dan N14 of NMVB bus 41SN. Enkel studietocht in de voormiddag. Middagmaal in herberg **De Wandeling**, Peggerstraat 58 te Zoersel en gezellig samenzijn ter afsluiting van het paddestoelenjaar. *H. De Meulder*

AMK Mededelingen

Excursies van de Nederlandse Mycologische Vereniging in Zuid-Nederland

zondag 22 juli	Zuid-Limburg, Schinveldse bossen en Brunsemer heide. Verzamelen: station Heerlen aan de noord zijde om 10u45. <i>I. Spika & P. Verheesen</i>
zaterdag 4 augustus	Weerterbos, gemengd bos met beek en Grote en Kleine Moost, broekbossen. Verzamelen station Weert om 10u30. <i>F. Benjaminsen</i>
zaterdag 11 augustus	's morgens: Jammerdal, bosgebied nabij Venlo. <i>K. Zwanenburg</i> 's namiddags: Proefstation voor champignoncultuur. Gelieve hiervoor in te schrijven bij de leider: tel.: 00-31-77-661697. <i>H. Visscher</i> Verzamelen station Venlo om 10u30.
zondag 12 augustus	Jansberg bij Plasmolen, rijk bosgebied met kwelverschijnselen. Verzamelen station Nijmegen om 10u30. <i>M. Nauta</i>
zaterdag 18 augustus	Haarener Wildernis en Westerbroek, moeras en bosgebieden. Verzamelen station Haaren (Noord Brabant) om 10u47. <i>R. Douwes</i>
zaterdag 22 september	Bossen in Westelijk Zuid Limburg. Verzamelen station Maastricht om 10u45. <i>P. Kelderman & H. Huyzer</i>
zaterdag 29 september	Russula-dag te Wijster.
zondag 14 oktober	Eindhovens kanaal, talud bestaande uit een gevarieerde bodem met geboomte, begrensd door broekbosjes. Verzamelen station Helmond om 10u38. <i>H. Lammers</i>
zaterdag 3 november	Brabantse Biesbos, schrale dijk en grienden. Er wordt gereeid, huur van bootjes wordt hoofdelijk verdeeld. Verzamelen station Dordrecht om 10u18. <i>K. Oosterlaan</i>
zondag 11 november	Drongelens kanaal en omgeving, schraal grasland langs kanaal en een bos in de buurt. Verzamelen station 's Hertogenbosch om 10u38. <i>J. Leeuwenburg</i>

De leden van de AMK zijn welkom op deze excursies van onze Nederlandse zustervereniging. Het volledig excursieprogramma van de Nederlandse Mycologische Vereniging kan bekomen worden bij E. Vandeven (tel.: 02/245.24.67).

Vergaderingen

dinsdag 10 juli	Bepalingsavond. <i>F. Dielen</i>
dinsdag 24 juli	Bepalingsavond Asterosporales (Russula en Melkzwammen). <i>F. Dielen en J. Van Yper</i>
dinsdag 14 augustus	Bepalingsavond Boletales. <i>F. Dielen en J. Schavey</i>
dinsdag 28 augustus	Practicum microscopie. <i>F. De Decker</i>
dinsdag 11 september	Geen vergadering wegens studieweek te Wallersheim.
dinsdag 25 september	Microscopie van Psathyrella voor beginners. <i>L. Lenaerts</i>